

[Hanne Reintoft.]

husbebyggelser er de mange private brøndboringer og små vandværker, der ofte afgiver vand af utilstrækkelig kvalitet. Vi erkender, at man i denne lovgivning søger at råde bod på det ved at give kommunalbestyrelsen efter indstilling fra embedslæge eller sundhedskommission og kendelse fra landvæsensret mulighed for at stå i spidsen for en samling af den private vandindvinding. Forslaget er dog ret så løst formuleret, og uvillige eller mindre opmærksomme kommuner kan bare lade stå til. Vi må bestemt anbefale, at disse bestemmelser strammes betydeligt.

En vis god vilje, men manglende effektivitet kendetegner også lovforslagets kapitel V om vandforureningen. I betragtning af, hvor alvorligt dette problem er, tages der efter vor mening alt for let både på forsøgene på at komme forureningen til livs og på dens årsager; f. eks. undlader man at medtage det ret udviklede problem om de mange nedgravede og ikke ordentligt isolerede olietanke. Vi vil gerne pege på, at man næppe kan komme denne forurening til livs, hvis man ikke påbyder oprettelse af kloakeringsanlæg først og fremmest i ældre sommerhusbebyggelser, hvor det meget ofte er udeladt. Samtidig bør der f. eks. fastsættes regler for eftersyn og udskiftning af de allerede nedgravede olietanke, ligesom fremtidige installeringers form må tages op til overvejelse.

Denne lov vil kun blive effektiv sammenarbejdet med en klar og tydelig vandløbslov, men i håb både herom og om en betydelig stramning og forbedring af forslaget under udvalgsbehandlingen vil vi se med velvilje på, at problemerne søges løst.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg har den glæde at kunne takke samtlige ordførere for den venlighed, de har vist over for det fremsatte lovforslag. Jeg har noteret mig — og ministeriet har noteret sig — de synspunkter og råd, der er fremkommet her under sagens første behandling, og da jeg ved og har forstået, at lovforslaget må gennemdrøftes i et udvalgsarbejde, som bliver af et vist omfang, vil jeg gerne allerede nu tilsige indenrigsministeriets støtte, hvor man fra udvalgets side måtte ønske det.

Jeg skal ikke komme ind på enkeltheder

her ved første behandling. Jeg mener, at mange af de ting, der har været berørt her, er meget interessante og sikkert vil kunne danne baggrund for forhandlinger, måske også forbedringer, af det foreliggende lovforslag, ligesom vi selvfølgelig er ganske klar over, at spørgsmålene ikke kan ses isoleret, de må ses i en større sammenhæng, og ikke mindst må hele den nye kommunestruktur jo danne baggrund for de overvejelser, som det udvalg, der nu skal arbejde, må gøre sig.

Jeg takker for en venlig modtagelse her ved første behandling, og jeg gentager, at vi tilsiger selvfølgelig vor støtte til udvalgets fortsatte arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forskningsråd.

(Lovforslaget (nr. 53) findes i tillæg A. sp. 781, fremsættelsen i tidenden sp. 407).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Orla Møller: Om sigtet med denne lovgivning, hvorefter der oprettes forskningsråd for 5 videnskabelige områder, kan der ikke herske tvivl. Det er præciseret overmåde klart i § 2, og lige så klart vil jeg gerne til en begyndelse fastslå, at mit parti er positivt indstillet over for en sådan lovgivning.

Vi kan erklære os enige i den målsætning for forskningsrådene, som jeg finder udtrykt i følgende 4 punkter: for det første at skabe fornødent overblik over forskningsfeltet, for det andet at søge koordineret de forskellige områder organisatorisk og arbejds-mæssigt og i nogen grad også bevil-

[Orla Møller.]

lingsmæssigt, for det tredje at give det forskningsmæssige arbejde her i landet større effekt og endelig for det fjerde at være rådgivende for offentlige myndigheder, hvad arbejde og økonomi angår.

Jeg skal i korthed sige noget om disse hovedprincipper, hvis udførelse i praksis er forbundet med overordentlige vanskeligheder. Den endelige løsning af disse er næppe heller nået med dette forslag, men der er utvivlsomt gjort en god og en nødvendig begyndelse. Jeg tror, at dette i nogen grad hænger sammen med, at dette lovforslag så at sige ikke kommer fra oven, men er groet på den videnskabelige mark. Det skyldes erfaringer, gjort både i kommissioner under Statens almindelige Videnskabsfond og under de forskellige fakulteters forskningsarbejde. Forskningens fællesudvalg har behandlet de forslag, der er fremkommet fra disse sider, og har på grundlag af dem lavet et udkast til et lovforslag, som danner baggrund for det, vi skal behandle her. Det er således de berørte videnskabelige områder og deres forskere, der har givet udtryk for deres ønsker, og dette borger for, at man ikke lovgiver hen over hovedet på rette vedkommende.

Til forslaget hovedtanker nogle flere kommentarer. For det første til punkt 1: at skabe fornødent overblik. Jeg tør ikke sige, om dette overhovedet er gørligt, det kan måske klares med en datamaskine, men der findes næppe ret mange hjerner, der kan fastholde alt, hvad der foretages på forskningens område her i landet; langt mindre vil det være tilfældet, når udlændets videnskab også kommer ind i billedet. Polyhistorernes dage er for længst talte, de enkelte forskere eller den enkelte gren kan vel følge med, men det vil være vanskeligt at skaffe det overblik, som er noget af en nødvendighed, når man skal prioritere opgavernes rækkefølge og udstede de fornødne økonomiske bevillinger.

Til det andet, koordineringsvirksomheden: vi finder det helt i sin orden, at der oprettes et centraludvalg, hvor også atomenergikommissionen, statens teknisk-videnskabelige fond og statens teknisk-videnskabelige forskningsråd samt Rask-Ørsted Fondet og enkelte andre grupper er repræsenteret; men på dette punkt står jeg lidt

tøvende. Er man nu også gået stærkt nok til værks med omorganiseringen? Vil der ikke fortsat være ikke blot overlapninger, for det tror jeg nemlig ikke man kan undgå, men vil der ikke være adskillig overflødig overlapning? Jeg har noteret mig bemærkningerne om muligheden for en omorganisering af Rask-Ørsted Fondets arbejde, men hvordan kommer det til at gå med forskningens fællesudvalg? Jeg kan godt se, at man efter forslaget har forsøgt at fastholde en placering af specielt rådgivende karakter, men kunne denne opgave ikke lige så godt være givet til centraludvalget, der i så tilfælde vel skulle have en lidt anden sammensætning? Men vil de to foreslåede organer ikke i væsentlig grad være sammensat af de samme mennesker eller i hvert fald af den samme slags mennesker og med omtrent samme kompetence?

Kan dette holde i det lange løb, spørger jeg. Havde det ikke været rigtigere at tage skridtet fuldt ud, nemlig at lade FFU, forskningens fællesudvalg, være det, der nu kaldes centraludvalget? Jeg skal ikke påstå, at forskningens fællesudvalg let kan blive en blindtarm i dette foretagende, men der vil i hvert fald være uklarhed, hvad de to organers virke angår. Der vil også være uklarhed i forholdet til den øvrige forskning, hvor der også er uløste problemer, hvad koordineringen angår. Jeg har ikke tænkt mig at kræve undervisningsministeren til regnskab for, hvordan disse uklarheder skal løses, men ønsker blot at understrege min påstand om, at dette forslag er et første skridt på vejen; hvad undervisningsministeren sandsynligvis vil betragte som en selvfølge.

Til det tredje, hvad effektiviteten angår, blot dette: det må hilses med tilfredshed, at forskningsrådene får større muligheder for at tage initiativ til selvstændige opgaver, og at bevillinger stilles til anvendelse som rådighedssummer. Jeg tror, at adskillige har den fornemmelse, at der med et mere effektivt forskningsarbejde kunne nås betydelige resultater på en lang række områder. Vi råder her i landet over en tilstrækkelig velkvalificeret stab af videnskabsmænd, der med øgede muligheder vil give øgede fremskridt på alle områder af forskningen; men med hensyn til effekten kan man måske nok få sine tvivl, når man

[Orla Møller.]

ser på det beløb, der med denne lovgivning yderligere skal stilles til forskningens rådighed.

Jeg skal ikke komme med svare bebrejdelser mod undervisningsministeren. Jeg tillader mig at gå ud fra, at han i nogen grad har haft ryggen mod muren. Jeg ønsker blot at bakke op bag de argumenter for en større bevilling, som jeg også tillader mig at gå ud fra at han allerede har fremført over for finansministeren.

Jeg skal vedgå, at det er naturligvis rigtigt, hvad der står i bemærkningerne til forslaget, at

„det er forbundet med store vanskeligheder at bedømme, hvor store bevillinger der bør stilles til rådighed for forskningsrådene i de første år efter deres oprettelse.“

Men der er så langt et spring mellem forskernes ønsker og det beløb, der stilles til rådighed, at man godt kan blive skeptisk, hvad effekten angår.

Og så to korte argumenter, for det første: al forskning betaler sig; derfor er det næppe det bedste sted at være fedtet med penge, og efter min opfattelse har man på dette punkt holdt fingrene for fastlukkede. For det andet: besparelser på dette område har ikke helt samme finanspolitiske virkninger som på en lang række andre områder i statens virksomheder. Bortset fra de mindre omfattende anlægsarbejder lægger beløbene til apparatur og menneskeindsats ikke beslag på ressourcer, der kunne være nødvendige i finanspolitiske operationer.

Jeg håber, undervisningsministeren vil tage de sidste bemærkninger som udtryk for socialdemokratisk hjælpsomhed til at give dette forslag den bedst mulige virkning, og så er vi i øvrigt rede til at drøfte problemerne nærmere i et udvalg og yde vor støtte til lovforslagets gennemførelse.

Knud Bro: Jeg tror, at det organisationsprincip, som forslaget her indeholder, er rigtigt; jeg tror, at det vil medføre større samarbejde, jeg tror, det vil føre til større smidighed, og jeg tror også, at det vil føre til et bedre overblik. Selvfølgelig vil disse råds succes på længere sigt være afhængig af de folk, der kommer til at sidde i rådene. Jeg håber bestemt ikke, at man ender i

en stereotyp udvalgsform med megen administration og lidt inspiration, men det skulle der vel heller ikke være nogen grund til at man gjorde.

Der er tre ting, jeg særlig gerne vil fremhæve i forbindelse med forslaget.

Det første er, at jeg understreger, at brugerne må med i disse forskningsråd. Det er vigtigt, at der sidder læger fra sygehusene i det lægevidenskabelige forskningsråd, og det er vigtigt, at der er landmænd med, hvor man diskuterer jordbrugs- og veterinærvidenskabens problemer og dens forskning. Jeg tror, at dette er værd at understrege.

Så vil jeg også gerne sige noget, som måske ligger en smule udenfor, men som ligger mig på sinde i forbindelse med denne diskussion, nemlig at jeg håber, vi med dette forslag kan være med til i hvert tilfælde at skabe en sindelagsændring dels i erhvervslivet, som vel ikke har været tilstrækkeligt mindet for at udnytte forskningens resultater — der ligger megen udnyttet viden — men omvendt også hos forskerne, som måske nok i højere grad kunne lade sig inspirere af erhvervslivets problemer, som i højere grad kunne lade erhvervslivets udfordringer tænde en gnist.

Det andet, jeg gerne vil sige, er, at vel er det rigtigt, at rådene skal tage initiativ, og det synes jeg er et overordentlig sundt og vigtigt princip, men jeg vil gerne sige, at rådene skal ikke selv drive forskning. Det vil føre til et uheldigt klima på arbejdspladsen, tror jeg.

Det tredje, jeg ville sige, er, at forskningsrådenes centraludvalg formentlig er en god idé, når man tænker på en koordinering. Det er formentlig også velegnet til at løse problemer på mellemområderne; men jeg vil gerne slå fast, at det skal ikke udvikle sig til, at forskningsrådenes centraludvalg fordeler midlerne. Det må være de politiske myndigheders ansvar og opgave at prioritere og sige til, hvilke af de mulige foreliggende opgaver, man ønsker løst.

Jeg tror som sagt, at dette forslag vil betyde en bedre udnyttelse af ressourcerne, og det er jo overordentlig vigtigt for et lille land, hvor vi ikke kan løse alle opgaver, men hvor vi helst skulle løse de rigtigste opgaver. Jeg er for så vidt enig med hr. Orla Møller, når han siger, at al forskning

[Knud Bro.]

betaler sig. Det er måske nok en lidt teologisk betragtning, når man tænker på, at penge er en mangelvare. Det er formentlig ikke nok at henholde sig til, at viljen ser Vorherre på.

Arne Christiansen: Med oprettelsen af forskningsrådene skabes der, som det allerede er fremhævet af de to foregående ordførere, for det første mulighed for en nødvendig koordinering inden for forskningen, og for det andet vil denne organisatoriske nydannelse bringe Danmark på linje med de skandinaviske lande og en række andre lande, med hvilke vi plejer videnskabelige kontakter. Det er almindelig erkendt, at Danmark ikke på lang sigt kan forske med virkeligt resultat på alle områder; derfor er en tilpasning af forskningens organisatoriske opbygning til andre landes ikke det mindst vigtige.

Når dette er sagt, vil jeg gerne pege på et par punkter, som i forbindelse med det foreliggende forslag nok kan kræve en lidt nøjere præcisering. Jeg tænker her på prioriteringen, når det gælder grundforskning og målforskning. Mens bevillingerne til grundforskning må siges at være baseret på en rent politisk beslutning, så vil bevillinger til målforskning altid være baseret på både en politisk og en økonomisk beslutning, og ifølge forslaget ligger sådanne beslutninger i fremtiden jo udelukkende hos forskningsrådene, når folketinget har givet rammebevillingen. Ifølge forslaget får forskerne overvægt i de enkelte forskningsråd og også i centralorganet ud fra det synspunkt, at de er de bedst egnede. Det bør næppe heller være anderledes; men det bør i hvert fald nøje overvejes under udvalgsarbejdet, om ikke der i § 3 ligefrem burde være forudset repræsentation i rådene for brugerinteresser, for institutioner og for erhvervslivet, selv om jeg vel er opmærksom på, at der i § 6 er åbnet mulighed for, at ministeren tilgodeser disse interesser ved fastsættelse af reglerne for beskikkelse af medlemmer af forskningsrådene.

Når man taler om præcisering af forskningsbegreberne, så bør også nævnes erhvervsforskningen, som den udfolder sig dels i industrien inden for de enkelte firmaer og for deres regning, dels på andre

erhvervsområder som landbrug og til en vis grad fiskeri og byggeri i kraft af både offentlige og private midler. Må jeg her navnlig pege på den omfattende erhvervsforskning, der foregår inden for landbruget med landbrugsministeriet som ressortministerium. Denne forskning er faktisk inde under en koordinering som den, der nu tilsigtes for forskningen i almindelighed. I 1962-63 etableredes Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg. Når nu det jordbrugs- og veterinærvidenskabelige forskningsråd som de fire øvrige forskningsråd og vel som den kgl. veterinær og landbohøjskole får sin fremtid under undervisningsministeriet, vil jeg gerne i denne forbindelse spørge ministeren, om han ikke deler det synspunkt, at det er nødvendigt med en klarlægning af arbejdsdelingen mellem på den ene side den forskningsmæssige indsats, der gennemføres og fortsat bør gennemføres for landbrugsministeriets bevillinger og koordineres af Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg, og på den anden side det jordbrugs- og veterinærvidenskabelige forskningsråd.

Jeg skal slutte med at understrege, hvad jeg indledende pegede på, nemlig betimeligheden og nødvendigheden af den nyordning, der er indeholdt i det foreliggende forslag, og med disse ord tilsiger jeg mit partis medvirken til en grundig og velvillig behandling af lovforslaget.

Bernhard Baunsgaard: Dette lovforslag fremsættes jo på grundlag af et forslag, der er oversendt fra forskningens fællesudvalg, og vi skulle derefter ligesom vore nabolande Norge og Sverige have særlige forskningsråd, der både skal følge forskningen, støtte den, tage initiativ og sikre et samarbejde. Da erfaringerne fra udlandet har været positive, kan også jeg tilsige mit partis velvillige støtte til fremme af dette forslag.

Men som det allerede er nævnt af de tidligere ordførere, er vi ikke sikre på, at man er gået langt nok i koncentrationen af de forskellige råd. Det har også været nævnt — jeg tror, det var hr. Knud Bro og hr. Orla Møller, der nævnte det — at man måtte sørge for, at brugerne kom med. Det er vigtigt at forstå, at forskningen finder sted i samfundet og også for samfundet, og jeg føler mig ikke særlig overbevist om, at det er rimeligt, at vi f. eks. opretholder Dan-

[Bernhard Baunsgaard.]

marks teknisk-videnskabelige forskningsråd ved siden af det nye forskningsråd. Så vidt jeg kan skønne, vil de to områder gribe ind over hinanden, og det har allerede været nævnt, at forskningens fællesudvalg også vil have en kompetence og en opgave, der må falde sammen med det centralråd, som forudses som koordinerende organ i dette nye lovforslag.

Nu er jeg meget vel klar over, at lovforslaget skal vedtages i denne samling, det skal jo gælde fra 1. oktober i år; men alligevel må vi i udvalget have tid til en behandling af de problemer, der her er berørt, og også af andre. Jeg kan tilsige, at vi skal få en hurtig behandling i udvalget, men som sagt, der må tid til det, og jeg kan kun sige, at vi når jo ikke ved sådan en udvalgsbehandling igennem alle de problemer, der skal løses; det er jo også vanskeligt at træffe en afgørelse af, hvor langt vi nu skal gå i en koncentration af forskningsråd og fonds m. m., og derfor glæder det mig, at det i § 7 er forudsat, at vi senest i folketingsåret 1972-73 skal tage hele loven op til revision; det tror jeg under alle omstændigheder bliver nødvendigt.

Men som sagt, jeg kan tilsige en så hurtig udvalgsbehandling, som det er menneskelig muligt, og velvillig støtte i øvrigt fra mit partis side.

Morten Lange: Spørgsmålet om den videnskabelige forskning i Danmark er i allerhøjeste grad et vanskeligt spørgsmål i den tid, vi er inde i. Forskningsopgavernes antal er naturligvis næsten uoverskueligt, og det er da helt klart, at vi kan langt fra nå at snuse til dem alle sammen; men man må jo også være klar over, at hele den vældige ekspansion, som vore læreanstalter står over for at skulle ind i og til dels planlægger, også tager tid, den tager meget tid, og den tager først og fremmest tid fra forskningen, for undervisningen er skemabunden, administrationen skal man klare, og denne opbygningsaktivitet er i virkeligheden nok en af årsagerne til, at man med betydelig beklagelse må konstatere, at dansk forskning ekspanderer ikke i takt med tilgangen til de højere læreanstalter, vi når ikke nær så meget på det forskningsmæssige område, som vi gerne skulle nå. Hvis man ser f. eks.

på frugten, som den fremtræder rent konkret i form af doktordisputatser, så har der i de senere år enten ikke været nogen stigning, somme tider endog fald i antallet af disse vigtige videnskabelige afhandlinger, og jeg tror i det hele taget, man må være klar over, at den overophedning, som mange af forskerne føler de er ude for i øjeblikket — en overophedning, som de i og for sig går ind i med stor glæde, fordi det også er et spændende og vigtigt område — gør, at det er svært at skaffe den fornødne koncentration og tid til de forskningsopgaver, der skal løses. Forskningen har nu engang en kedelig evne til at være vanskelig at gennemføre, hvis telefonen ringer ret mange gange, medens man er i fuld færd med et eller andet projekt.

Jeg nævner dette for at undskylde, at jeg ikke i næste sætning kommer med, hvad jeg egentlig burde, nemlig et krav om helt enorme bevillinger til forskningsopgaver. Jeg tror, vi er i den situation — som finansministeren kan være lykkelig over — at vi kun burde have ca. 2 eller 3 gange så meget, som vi får i øjeblikket, for at være nogenlunde rimeligt og vel kørende, og ikke de beløb, som man i og for sig havde lyst til at foreslå anvendt til forskningsopgaver, simpelt hen ud fra den kendsgerning, at det kan blive svært at få tid til at udnytte de midler, der i så fald kunne blive til rådighed.

Om selve lovforslagets struktur vil jeg blot antyde, at efter hvad jeg foreløbig har set til lovforslaget, og efter de tanker, jeg foreløbig har gjort mig, er det nok sådan, at man ikke har muget tilstrækkelig meget ud i de forskellige opbygninger, man har lavet, til dels fordi man ikke havde et sådant organ. Jeg har i hvert fald meget svært ved at se forskningens fællesudvalgs geniale plads ved siden af forskningsrådets centraludvalg. Selvfølgelig kan man sørge for, at det bliver de samme mennesker, så bliver problemerne jo overskuelige, men særlig praktisk som ledelsesform og som rådgivningsorgan for regeringen kan det ikke være. Jeg synes i og for sig også, at man lige så godt kunne indse, at Rask-Ørsted Fondet står til ophævelse samtidig, det har ganske vist lidt særfunktioner i retning af at betale oversættelser, men de er såmænd ikke mere særlige end alt muligt andet, så på trods af at det naturligvis er hyggeligt at have en

[Morten Lange.]

sådan fond med to fine navne i spidsen, synes jeg, vi kunne lægge det i mulde, samtidig med at vi nu får et virkelig centralt organ etableret.

Jeg er lidt mere i tvivl om, hvorledes stillingen er med det teknisk-videnskabelige forskningsråd; jeg tror, vi bliver nødt til at diskutere dets status også, for der er et ikke helt ringe overlappingsområde, men jeg vil indrømme, at dets virkefelt er sådan, skal vi sige arronderet, at det i hvert fald kan leve videre uden permanent konflikt. Derfor er det ikke sikkert, det er praktisk. Det kunne godt ske, at der blot skulle være et sjette fagråd, men lad det foreløbig blive ved, at jeg blot har nævnt, at vi i hvert fald bør tage stilling til koordineringen også over for det teknisk-videnskabelige forskningsråd.

Spørgsmålet om medlemskabet i de forskellige råd er fastlagt således, at et flertal skal være forskere, og det synes jeg er ganske klart en nødvendighed. Det har været nævnt af andre ordførere, at det ville være godt, om der kom forskellige bisiddere såsom landmænd, sygehuslæger og lignende. Jeg vil, uden at støde nogen alt for meget på manchetterne, diskret fraråde det. Jeg tror, man må være klar over, at forskningsrådene, som de ses sammensat, i virkeligheden bliver et kollegium af sagkyndige, hvor sagskundskaben på naboens område er begrænset og en sagskundskab, som efterhånden bliver mere og mere krævende for den enkelte, hvis bevillingerne skal anvendes og uddeles rigtigt, og hvis nye forslag skal føres frem med vægt. Hvis vi virkelig skal have disse forskningsråd som det, de skal være, nemlig sagkyndige uddelingskollegier, tror jeg ikke, der bliver ret meget plads for observatører; tværtimod vil jeg gå ud fra, at forskningsrådene må have en overordentlig aktiv tilværelse over for de forskellige brugerorganisationer. Der står ikke noget om det i lovforslaget, det er ikke fastsat, at de skal have sådanne aktiviteter; men jeg tror, det vil være overordentlig klogt af forskningsrådene, hvis de indser, at deres kontakter ud til brugerne på de forskellige niveauer må være gode, og derfor sikrer den forbindelse til brugerne, som er nødvendig for en fornuftig politik. Men altså bare at sikre sig gidsler, som kan komme ud og berette, at

det går hæderligt til, uden selv at kunne give virkelige konsulentbidrag; det er jeg ikke sikker på er så forfærdelig fornuftigt.

Så blev det nævnt af en ordfører, at medlemmerne af forskningsrådene ikke selv skulle drive forskning. Det er vist et eller andet i den retning, man sådan antyder over for visse bestyrelser. Jeg vil sige det på den beskedne og stiltfærdige måde, at jeg tror ikke, det bliver ret nemt at få én eneste forsker til at træde ind i et sådant udvalg, hvis han skal aflægge sin saligheds ed på, at han aldrig nogen sinde vil forske noget selv; det er simpelt hen urimeligt og urealistisk. Tværtimod, det skal være aktive forskere, der skal gå ind i disse forskningsråd, for kun de, der stadig væk er aktive på området, vil kunne følge tilstrækkeligt med, have tilstrækkelige kontakter og vide, hvor behovet er. Man skal selvfølgelig på den anden side ikke forpligte medlemmerne til, at de mindst skal aflevere én afhandling om året for at opretholde deres medlemskab; det giver sig selv; men jeg tror i hvert fald, at det at kvalificere på den modsatte måde er urimeligt.

Jeg vil tro, at man må indstille sig på, at der i forbindelse med forskningens fællesudvalg også vil være tale om ikke ganske ubetydelige budgetomlægninger for staten, ikke blot det, man her direkte har peget på, nemlig inddragning af det nuværende videnskabsfond; men jeg tror også, at ganske betydelige dele af de summer, der i dag stilles til rådighed til de forskellige læreanstalter til instrumentanskaffelser o. lign., med fornuft og rimelighed kunne bevilges over et sådant forskningsråds konti, snarere end at de figurerer på læreanstaltens konti, hvor de somme tider laver nogle meget mærkelige pukler og giver kollegerne overordentlig store vanskeligheder med at fordele et rammebeløb, når der skal tages nogle meget store bidder ud af det. Men jeg er ikke i tvivl om, at det vil være en af de ting, man hurtigt administrativt vil kunne arbejde sig frem til.

Jeg tror i det hele taget, at et sådant råd som det, vi her har fået lagt frem, er noget, vi i høj grad har brug for. Jeg håber, det bliver rekrutteret af aktive og målbevidste forskere; jeg håber, de får så meget at lave, at de ikke vil sidde der alt for mange år, for det er måske ikke sundt. Jeg håber, der bliver en livlig rotation, men samtidig en

[Morten Lange.]

overordentlig befrugtende virkning for den danske forskning.

Jeg har kun én lille bekymring afslutningsvis, selvfølgelig dels det, at der ikke står noget om, hvor mange penge der er i kassen — det håber jeg bliver rundeligt — men derudover, at jeg havde egentlig gerne set, om vi kunne komme frem til en tidligere ikrafttræden for denne lov. Det ligger jo sådan, at ethvert råd må dog have nogen tid til at skyde sig ind, og dette råd vil, så vidt jeg kan se, være aktivt i uddeling af bevillinger pr. 1. januar 1970. Det ville være godt, om man allerede inden den tid både havde lejlighed til at prøve sine sager på mindre bevillinger og også havde lejlighed til en noget bredere generaldiskussion af, hvorledes rådets arbejde skulle foregå, inden man fuldt ud træder ind i de finansielle opgaver, som rådet må løse, så hvis vi kunne komme frem til en tidligere ikrafttrædelse — det er muligt, det skal ske under en højtidelig besværgelse til finansministeren om, at det ikke må koste nogen ekstra penge, men selv det ville jeg kunne bære, omend med lidt smerter i ryggen — kunne vi få konstitueret rådene i så god tid, at de bedre kunne få planlagt deres arbejde. Jeg tror, det ville være nyttigt; jeg tror, det ville være rimeligt. Jeg er fuldstændig klar over, at regeringens almindelige sparsommelighed ikke vil tillade, at man får lommerne fulde af penge med det samme, men selv med en sådan begrænsning ville der dog være nogen fornøjelse i at få arbejdet planlagt i god tid, så man ikke skulle tage stilling til arbejdets økonomiske konsekvenser bogstavelig talt den dag, man er udpeget.

Men jeg skal tilsige en både interesseret og særdeles velvillig behandling af dette forslag, som jeg anser for at være i sit hovedindhold særdeles konstruktivt.

(Kort bemærkning).

Knud Bro: Hvad jeg sagde, var, at forskningsrådene ikke selv må kunne drive forsk-

ning, og dermed mener jeg, at de må ikke selv kunne drive forskningsinstitutter. Jeg har ikke stillet noget krav om, at videnskabsmænd ikke må være videnskabsmænd og drive forskning.

Må jeg så i øvrigt sige om brugere, at brugere har jo ofte en sjældn evne til at vide, hvad de har brug for.

(Kort bemærkning).

Morten Lange: Jeg er ikke helt sikker på, at forskningsrådet ikke for en kortere periode kunne tage ansvaret for en eller anden institution, men det skal jeg såmænd lade ligge, det er ikke så væsentligt; jeg er glad ved, at det ikke var det andet, hr. Knud Bro mente.

Hvad derimod angår spørgsmålet om brugerens enorme evne til at vide, hvad de har brug for, så er jeg fuldstændig uoverbevist om den inden for forskningens områder; tværtimod er det forskernes primære opgave at forklare brugerne, hvad det er, de har brug for, for det har de som regel ikke opdaget endnu.

Hanne Reintoft: VS kan som princip og i sin helhed støtte det foreliggende lovforslag om oprettelse af forskningsråd for forskellige områder inden for videnskaberne, samtidig med at man ophæver forskellige fonds og kommissioner, hvis virke ikke har været tilstrækkelig samordnet. Man må regne med, at lovforslaget ved koordinering og samarbejde kan skabe et bedre overblik over den løbende forskning, så hverken evner eller økonomiske muligheder bliver anvendt forkert eller slet ikke anvendt, som det af og til går med evnerne. Hvis forskningsrådene skulle magte det, der også pålægges dem i formålsparagraffen, nemlig at tage initiativ til løsning af forskningsopgaver, der er upåagtede, og eventuelt ved det arbejde indtræde i og formidle samarbejde med andre landes forskere, så ville det være et virkeligt fremskridt, da de fleste vel nok er-

[Hanne Reintoft.]

kender, at forskning er en livsfornødenhed for et moderne samfund og en fornødenhed, der alt for ofte forsømmes.

Vort samfund har jo ikke i særlig grad givet forskningen de tilstrækkelige eksistensmuligheder. Der mangler læreanstalter, og mange års dårlige uddannelsesvilkår har også givet mangel på tilstrækkelig mange kvalificerede lærerkræfter, og først af alt mangler der de fornødne økonomiske muligheder. Det er jo en ikke ukendt begivenhed, at en dansk forsker må forlade landet på grund af netop dårlige økonomiske vilkår.

Ifølge forslaget skal mindst en tredjedel af posterne i de foreslåede forskningsråd besættes ved beskikkelse efter indstilling fra fakulteter eller fagråd. Man kan frygte, at professorerne i fakulteterne eller fagrådene, hvis sammensætning er ret forskellig, vil få for stor indflydelse på denne beskikkelse, når man tager i betragtning, at 80 pct. af lærerkræfterne ved vore universiteter ikke er professorer, og at denne gruppe rummer mange af vore unge forskere, navnlig da reglerne om den øvrige udvælgelse præges af ret løse retningslinjer. Universitetet og de højere læreanstalter skulle være særdeles velegnede arbejdspladser til gennemførelse af et højt udviklet medlemsdemokrati, og dette diskuteres, så vidt jeg har erfaret, meget livligt i universitetskredse netop for øjeblikket. Vi håber ikke, at dette lovforslag bliver gennemført, uden at man tager de fornødne hensyn til disse meget aktuelle problemer.

Må jeg endelig beklage, at man vil gennemføre en så udmærket lovgivning og samtidig erkender, at man ved dens ikrafttræden ikke har formået at afsætte de fornødne pengemidler til lovforslagets effektive administration. Samtidig erkender man, at de planlagte bevillinger heller ikke lever op til, hvad sagkundskaben har fundet nødvendigt og forsvarligt, også selv om man udvider dem noget. Disse mange i og for sig i sig selv udmærkede love, der får et ganske andet indhold end det, formen lover, fordi man aldrig tager konsekvensen af sin egen lovgivning og bevilger de fornødne midler til effektivering af lovene, er ret undergravende både for den lovgivende instans og for samfundet og ikke mindst for samme samfunds tillid til lovgivningsmyndigheden.

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*):

Det er mig naturligvis en stor glæde at kunne takke samtlige ordførere for den velvillige modtagelse, dette forslag har fået. Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til nogle af de synspunkter som har været ført frem; andre vil jeg gerne komme nærmere ind på under det udvalgsarbejde, som skal i gang.

Hr. Orla Møller sagde, at den endelige løsning nok ikke er nået med dette forslag, og det kan jeg vist godt uden videre skrive under på. Det er et område, hvor vi ved at der vil være en stadig udvikling. Men det er vist også vigtigt at få fastholdt — hvad også er sagt af hr. Orla Møller og andre ordførere — at der med dette forslag sker en væsentlig udvidelse og en væsentlig forbedring, og jeg vil gerne ikke mindst med henblik på en debat, som fandt sted i Nordisk Råd, og hvor hr. K. B. Andersen udtalte sig om disse spørgsmål, fremhæve, at med den organisering af forskningsrådene, som er foreslået i dette lovforslag, vil den danske organisering af forskningen komme til på væsentlige punkter at ligge på linje med den organisering, man har i de øvrige nordiske lande, i øvrigt også på linje med den organisering, man har i adskillige andre lande, og det skulle efter alt at dømme gøre koordineringen af forsknings samarbejdet, hvor dette skal drives ikke blot på nationalt, men på nordisk plan, lettere og mere effektivt.

Samtlige ordførere har vist i øvrigt været inde på den tanke, om koordineringen i dette forslag nu er gennemført tilstrækkeligt eller så langt, som det ville være ønskeligt. Det er naturligvis en ting, som det vil være oplagt opgave at drøfte igennem i et udvalg. Man har hæftet sig ved, at der efter denne nye organisering af forskningsråd stadig væk vil bestå et Rask-Ørsted Fond og et teknisk-videnskabeligt forskningsråd, og at forskningens fællesudvalg også vil bestå ved siden af forskningsrådenes centraludvalg. Jeg tror dog, at inden man går alt for langt i retning af at koordinere på alle disse områder, bør man tage i betragtning, at disse organer jo har selvstændige opgaver. Rask-Ørsted Fondet har en speciel opgave; der er vel nok for nogle knyttet en vis veneration til dette arbejde,

[Undervisningsministeren.]

fordi Rask-Ørsted Fondet, så vidt jeg er orienteret, er det første videnskabelige fond, der er oprettet i Danmark, det blev oprettet umiddelbart efter den første verdenskrig. Jeg vil dog gerne opmærksom på, at det i bemærkningerne til forslaget er fremhævet, at Rask-Ørsted Fondets virksomhed netop er et af de områder, som man ved revision af loven skal overveje at drage ind under den.

Forskningens fællesudvalg vil have opgaver ved siden af forskningsrådenes centraludvalg, opgaver, der hænger sammen med forskningens fællesudvalgs arbejde, eller opgave som rådgiver for regering og folketing og som medvirkende til koordinering af det teknisk-videnskabelige forskningsråds arbejde med de andre forskningsopgaver. Men jeg skal naturligvis erklære mig villig til og interesseret i at drøfte disse problemer igennem i et udvalg, og kan man finde mere effektive og bedre organisationsformer, er jeg naturligvis villig til at drøfte det igennem og medvirke dertil.

Hr. Arne Christiansen var inde på spørgsmålet om klarlægning af forskningsområdet på det specielle landbrugsfaglige felt og henviste dér til, at landbohøjskolen skulle overflyttes til undervisningsministeriet. Jeg vil i den forbindelse gerne sige, at mig bekendt er en sådan overflytning ikke sket, og sker den, vil der blive problemer at klarlægge, men også det må henvises til udvalgsarbejdet.

Hr. Morten Lange nævnte et spørgsmål, som jeg meget gerne vil gå ind i en drøftelse af, men som jeg i dag slet ikke kan tage stilling til, nemlig det spørgsmål, om ikke anskaffelse af apparatur til læreanstalterne måske i en vis udstrækning skulle ske over forskningsrådene fremfor over specielle bevillinger på de enkelte højere læreanstalters budget. Jeg kan ikke overskue virkningen af det, men vil gerne drøfte tanken nærmere i udvalg.

Fru Hanne Reintoft nævnte de problemer, der rejser sig i forbindelse med betænkningen, der er afgivet af universitetsadministrationsudvalget, og mente, at vi i udvalget burde være opmærksom også på dette ved udpegning af medlemmer til forskningsrådene. Jeg skal mærke mig det

og have det i erindring. Hele spørgsmålet om universitetsadministrationen skal jo også tages op til drøftelse.

Jeg skal slutte med at takke for den venlige modtagelse, som forslaget har fået, og for de enkelte lidt maliciøse bemærkninger, der dog også havde en venlig karakter. Og så må jeg måske til afslutning være lige så venlig og sige, at dette lovforslag lå praktisk taget færdigudarbejdet, da jeg overtog undervisningsministeriet, og jeg har kunnet fremsætte det praktisk taget uændret, som det forelå udarbejdet dengang. Når man taler om beløbene og beløbsrammerne, må jeg også have lov at gøre opmærksom på, at disse beløbsrammer, som er nævnt i betænkningen til dette forslag, i det væsentlige er de samme, som var forudsat af den tidligere regering, med én lille undtagelse, at der er sket en begrænsning for det første år, men stigningstakten er 9 mill. kr., og derefter når vi op på de 33 mill. kr.

Bernhard Baunsgaard: Kun en ganske kort bemærkning i anledning af den højtæredede undervisningsministers ord om, at veneration — og vi kunne vel tilføje: tradition — måske er grunden til, at man ikke er gået længere. Jeg har megen ærbødighed for traditioner og veneration for det bestående, men hvis det nu er bedre at afskaffe det bestående eller samle det, så håber jeg også, vi kan blive enige om at gøre det.

Morten Lange: Efter det, ministeren sagde, skulle det ikke blive så svært at få skovlen under Rask-Ørsted Fondet samtidig. Derimod var ministeren ikke særlig meddelssom med hensyn til mit meget, meget fromme og meget beskedne ønske om at få ikrafttrædelsesdatoen rykket frem. Jeg tror, det vil være fornuftigt. Jeg opbød al min selvdisciplin for ikke samtidig at skælde ministeren ud for den nedskæring, han nu var så velvillig at indrømme han havde begået. Det krævede megen disciplin. Jeg gjorde det, fordi jeg syntes, at det var i hvert fald væsentligt, at arbejdet kom i gang, selv om det var med fattigere midler end forudset. Jeg vil altså gerne have, at ministeren endnu en gang overvejer, om det ikke var

[Morten Lange.]

rimeligt at få hele denne organisation lagt nogenlunde i faste rammer, inden man skal tage fat på de distributionsopgaver, der er. Jeg synes, det kunne være ganske væsentligt.

Undervisningsministeren (Helge Larsen):

Til hr. Morten Lange vil jeg gerne sige, at jeg beklager, at jeg glemte at svare på det sidste. Jeg vil meget gerne overveje, om der er mulighed for en tidligere ikrafttræden.

Må jeg så lige sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at som gammelt medlem af bestyrelsen for Rask-Ørsted Fondet har jeg måske en særlig veneration for dette fond; men finder man det praktisk at lægge det ind under forskningsrådene tidligere, end der egentlig er regnet med i forslaget, så skal jeg ikke have noget imod det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget angående videnskabelig forskning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Kjær Rasmussen, Kai Moltke, Hanne Reintoft og Sigsgaard har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende skattebegunstigelse under uforskyldt arbejdsløshed m. v.

Efter at stedfortræder for statsrevisor H. C. Toft, folketingsmand Knud Thestrup under 2. februar d. å. er udnævnt til justitsminister, vil der være at foretage valg af en ny stedfortræder.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om afgift for ekspedition af udstykningssager har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Lene Christensen har meddelt mig, at hun ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Har sagen om fjernelsen af drengen Jarí fra hans danske plejeforældre givet ministeren grund til at overveje, i hvilket omfang familieretlige erklæringer bør kunne tilbagekaldes?“

Medlem af folketinget Knud Østergaard har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren at søge valgloven ændret, så danske diplomater, der gør tjeneste i udlandet, opnår stemmeret?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førskommende spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Kjær Rasmussen): Jeg har herved den ære for folketinget at fremsætte forslag til folketingsbeslutning vedrørende skattebegunstigelse under uforskyldt arbejdsløshed m. v.

Forslaget tilsigter at mildne forholdene for de lønmodtagere, som uforskyldt rammes af indtægtsnedgang, hvad enten denne skyldes arbejdsløshed, sygdom eller ulykkestilfælde. Efter skattelovgivningen har skattemyndighederne mulighed for at lade foretage tilbageholdelse i sygeløn såvel som i arbejdsløshedsunderstøttelse. Forslagsstillerne kan ikke se det rimelige heri i betragtning af den herskende arbejdsløshed og de stigende leveomkostninger. Man mener, det ville være socialt retfærdigt, om dokumenteret ledighed eller arbejdsudygtighed af en vis varighed, som nævnt i forslaget f. eks. 14 dage, gav ret til henstand med skattebetaling. Forslagsstillerne mener endvidere, at der bør blive tale om skattnedsættelse efter f. eks. 2 måneders ledighed eller arbejdsudygtighed. Det faktum, at vi tilsyneladende er på vej ind i en periode med tendens til stigende arbejdsløshed, jfr. det økonomiske sekretariats årsoversigt, aktualiserer forslaget. I øjeblikket betales skat af indkomsten i kalenderåret 1966 — altså en periode med temmelig god beskæftigelse. I dag, hvor antallet af arbejdsløse i visse landsdele allerede er meget stort, kan det